

„Sellised kriisiolukorrad on igale meeskonnale alati õppetundideks. Nii oleme meigi kogemuse võrra rikkamad. Evi Metsmaaker

Võtame päeva korruga, kuid mõtleme mitu sammu ette

ANNIKA AASA
toimetaja

Haiguslaine pole jätnud puutumata ka meie lasteaedu, kordamööda on suletud olnud nii Sõmeru Pääsusilm kui Veltsi. Muutlik olukord pani volikogu võtma vastu otsuse, tulla vastu lastevanematele ning vabastada nad lasteaia osalustasu maksmisest perioodi aprillist kuni mai lõpuni.

Milline olukord ja töökorraldus valla lasteaedades valitseb, uurisin Sõmeru lasteaia Pääsusilm direktorilt Evi Metsmaakrilt ja Veltsi lasteaed-alkkooli juhilt Marja-Liisa Männikult.

Seoses sellega, et lasteaia töötajad olid lähikontaktides, läks Veltsi lasteaed 8.–15. märtsini isolatsioonini. Haigus ei halastanud ka Pääsusilma Sõmeru majale, kus samuti tuli koostöös

vallaga langetada otsus ning sulgeda maja kuni 19. märtsini. „Viiruse leviku takistamiseks oli see ainuõige. Täname siinkohal kõiki lapsevanemaid, et nad tekkinud olukorras mõistvad olid ning laste kodus hoidmiseks kiired lahendused ja võimalused leidsid,“ nentis lasteaia direktor Evi Metsmaaker. Ka Uhtnas oli üks rühm seoses haigestumise nädala suletud, kuid kaks rühma töötasid tavapärasel rütmis.

16. märtsist avas Veltsi lasteaed taas ukseid, lasteaia käimist vajas üks laps, kelle vanematel ei ole võimalik töölt koju jääda. „Esimesel neljal päeval, kui lasteaed taas avatud, töötavad lasteaiaõpetajad ükshaaval – igal päeval viibib majas üks õpetaja. Lisaks hoolitsevad nad puhtuse ja desinfitseerimise eest, sest lasteaiaõpetajate abid viibisid veel esimesed kolm päeva isolatsioonini. Kuna meie maja kokk on samuti

isolatsioonini, siis lapsevanema nõusolekul saab laps kodust toidu kaasa. Iga nädala reedeks kogun kokku info, mitu last järgmisel nädalal lasteaeda tulemas on ja vastavalt sellele paneme paika uue nädala töökorralduse,“ tutvustas Veltsi direktor Marja-Liisa Männik valitsenud olukorda.

Kõigilt vanematelt eeldatakse mõistliku otsust ning seoses viiruse kõrge levikuga kaaluma ohutust ja viima oma laps lasteaeda äärmisel vajadusel.

Haigestumisi on olnud nii laste kui personali hulgas. „Haigestunud võtavad päev korruga, varakult ei julgeta veel rõõmustada, sest haiguses võib tulla muutusi igal hetkel. Kuid üldiselt võib öelda, et pigem põetakse kergemalt. Kindlasti on kõigil sellega seotuna ka kõrge vaimne pingeline ja pidev mure lähedaste pärast, et nemad haigust endale ei saaks,“ rääkis Männik.

Keerulist olukorda on leevendanud üksteise toetamine ning murede ja rõõmude jagamine. On olnud hirmu ja teadmatust, kuidas haigus kulgeb. Emotionaalselt ja vaimselt on see kindlasti päris kurnav aeg olnud.

„Põhiline sõnum praeguses olukorras ongi, et võtame päev korruga. Viirus on väga kiirelt leviv ja valmis tuleb olla igaks muutuseks nii personali kui ka töökorralduses,“ tõdes Veltsi direktor.

„Sellised kriisiolukorrad on igale meeskonnale alati õppetundideks. Nii oleme meigi kogemuse võrra rikkamad, kuidas raskel hetkel mobiliseeruda ja toime tulla,“ nentis Evi Metsmaaker.

Enne lehe trükki minekut, st 25. märtsil oli Pääsusilma lasteaia Sõmeru majas 36 ja Uhtnas 9 last. Veltsi lasteaias oli sel nädalal kohal 1 laps ja järgmisest peaks neid olema 4.

Tulu või tüli

Selline mõte koorus välja 23. märtsil toimunud Rakvere valla MTÜde ja kogukondade veebis toimunud teabepäeval, mille eesmärk oli julgustada kogukondi aktiivsemale koostööle omavalitsusega ja tutvustada erinevaid rahataotlemise võimalusi.

Vallavanem Maido Nõlvak on aktiivne kaasaraäki ja kogukondade teemal nii oma vallas kui üle-eestilistes mõttetalgutes. Tema näeb, et aktiivne kogukond on tõhus ja hea partner omavalitsuse arengus. Nii ärgitas ta ka sel kohtumisel kogukondi olema aktiivsed, mitte jääma paikkonnakeskseks, vaid andma oma panus kogu valla arengutegevusse. On ju kutsutud meie inimesi kaasa rääkima valla üldplaneeringus ja arengukava koostamises, antud võimalus korraldada erinevaid ühisüritusi kui ka nendel osaleda. Väikeste sammudega liigutakse ikka lähemale arusaamale, et ühine tegemine annab indu ja aitab vallutada suuremaid unistusi.

Valla jaoks on väga oluline, et leitakse piirkondade eestkõnelejad, kes oleksid partneriteks ning aitaksid luua sildu omavalitsuse ja rahva vahel. Väga tähtis on kaasamine ning ühine dialoog, millest kooruksid välja kogukonna ootused omavalitsusele ja vastupidi. Kogukond saab olla väga tugev valla arengupartner – läbi projektide rahastuse saamine ja seeläbi paikkonna parendamine, olgu ta siis investeeringu või ühistegevuse näol, on oluline tegur valla maine kujundamisel. Omavalitsus aitab siinjuures katta omaosalust, mis annab kindlustunnet, samas on vald valmis ka ise erinevaid ideid välja pakkuma, mida koostöös kogukonnaga võiks ellu viia.

Nii on korraldatud kogukonnapäevi, mis näitavad paikkonna tugevust ja valmisolekut, annavad teistele võimalust õppida praktikate näitel, kuidas jõudsamalt edasi liikuda. Tuleks mitte jääda ainult üritustekeskseks, vaid panustada üha suuremat kogu piirkonna arengusse – olgu selleks teenused, haridusvõrk jne. Lauale on võetud ka valla arengukava, kuhu oodatakse muudatusi 12. aprillini. Siinkohal oleks paslik kutsuda kogukondi üles koostama või üle vaatama ka oma arengukavasid. On ju see dokument, milles on seatud sihid ja mõtestatud edasised arenguprintsiibid. Sellest saab omakorda lähtuda vald oma arengukavas ja valla mõde lähed edasi ka maakonna

arengudokumendi. Nii et ta-sub pingutada! Juba see on oluline, et nii saab kogukond selgema pildi oma olukorrast ja mõeldakse, kuhu tahetakse jõuda, millest kujuneks ka tugi valla arengukava koostamisel.

Õhku visatud mõte – kas kogukonna kaasamine on tulu või tüli –, leiab kiire vastuse kõigilt aktiivsetelt tegijatelt. On oluline, et omavalitsus kuulaks rahva häält, peaks oluliseks nende kaasamist ning üheskoos ühiste eesmärkide poole liikumist.

Vallavanem kutsus kogukondi üles märkama abivajajaid ja vajadusel pöörduma selles küsimuses ka valla poole. Praegusel ajal on väga oluline, et ei jäetaks märkamata neid, kes abi vajavad. Olgu nendeks siis üks elavad inimesed, eakad või noored ja pereinimesed, kellel mõni rõhuv mure hingel.

Sügisel on algamas suurem sotsiaalne vabatahtlike projekt, mille raames on üks elaval inimesel võimalus saada endale nn seltsidaam/härra. Töö projektiga käib, täpsem info tuleb kindlasti tulevikus ajalehte.

Vallavalitsuse arendus- ja planeerimisspetsialist Kaire Kullik tutvustas erinevaid toetusmeetmeid, mis on leitavad mtyabi.ee kodulehelt. Kes on huvitatud vabatahtlike kaasamisest ja kuidas nendega tööd teha, leiab huvitavat lugemist vabatahtlikud.ee lehelt.

Aprillis avaneb ka kohaliku omaalgatus programmi (KOP) taotlusvoor, mis on üle kolinud e-keskkonda. Täpsem info uuenduste kohta antakse VIROLi poolt korraldataval infopäeval.

Tihti tuleb mittetulundusühingutel kirjutada rahataotlusi, mis alati ei pruugi ka õnnestuda. Kaoke Kärdi SAst Lääne-Viru Arenduskeskus jagas näpunäiteid projektide kirjutamise peamistest vigadest just KOPi näitel.

Endiselt on vallast võimalik mittetulundusühingutel taotleda oma tegevuste elluviimiseks toetust. Ülevaate toetuste andmise korrast tegi kultuurinõunik Siiri Saarmets. Täpsem info on leitav valla kodulehel.

Rakvere vald väga soosib kogukondade kaasalöömist valla kultuurisündmuste elluviimisel. Nii kutsusid spordi- ja terviseedenduse spetsialist Siiri Kohver ja kultuurinõunik Siiri Saarmets kõiki aktiivselt kaasa lööma ja ka ise algatama üle-vallalisi ettevõtmisi.

On väga oluline luua sild kogukondade, mittetulundusühingute ja omavalitsuse vahel, et ühisel jõul parema homse suunas liikuda.

ANNIKA AASA

Kui märkad abivajajaid

Seoses koroonaviiruse levikuga kogub Rakvere vallavalitsus infot abi vajavate inimeste kohta, et tagada esmane abi kõigile neile, kes on sattunud hätta kas oluliste teenuste katkemise tõttu, mõne pereliikme haigestumisel või muul põhjusel.

Oleme loonud võimaluse teatada abivajajast veebivormi abil. Kui märkad, et su lähedased, naabrid

või tuttavad on sattunud olukorda, kus vajavad abi ja sa ise ei oska midagi ette võtta, siis leiad veebilehelt vormi, mille saad ära täita ja see info jõuab nendeni, kes aitavad abi leida.

Alati saad nõu ja abi küsida ka otse sotsiaalvõi lastekaitsetöötajalt. Sotsiaaltöötaja tegeleb nii nõustamise kui ka konkreetse abi osutamisega. Tema tööks on aidata neid inimesi, kel on suurem risk sattuda raskesse majan-

duslikku olukorda, näiteks töötud, eakad, kodutud, puuetega inimesed, sõltlased või krooniliselt haiged inimesed.

Lastekaitsetöötaja peamisteks tööülesanneteks on nõustada ning informeerida lapsi ja peresid, korraldada nende probleemide lahendamist ning tutvustada toetusi, teenuseid ja muud abi, et tagada lapse õigused ja heaolu.

Vallavalitsuse ametnike kontaktid:

Sotsiaalnõunik Anneli Saaber, tel 329 5948, 528 3430, anneli.saaber@rakverevald.ee

Sotsiaaltööspsialist Mirje Reinumäe, tel 327 8264, 528 8686, mirje.reinumae@rakverevald.ee

Lastekaitsepspsialist Kristi Palu, tel 329 5946, 520 7013, kristi.palu@rakverevald.ee
Vallavalitsuse üldtelefon 329 5944, vallavalitsus@rakverevald.ee

Juba linnukesed, väljas laulavad ...

SIRJE REBANE
kaaskirjutaja

... kuid meie istume ikka alles kodudes – ei mingit lauluproovi ega tantsutrenni, pidudest rääkimata. Pole viga, elame üle! Küll see aeg ka ühel heal päeval tuleb, kui jälle kõik koos saame olla. Aga kui koos laulda ei või, ei keela keegi meid seda üksi tegemast. Laulmine iseenesest pole ju keelatud ja lisaks pidavat laul rinna rõõmsaks tegema.

Saadest inspiratsiooni Ringvaate saate dušši all laulmise lauludest, otsustasin kontrollida, missugused on erinevate inimeste kevadlaulu eelistused. Mitteametlikku uuringusse kaasasin erinevate kantide esindajad, Uhtna naiskoori lauljad, tantsurühma Tantsumaias tantsijad ja Uhtna kooli õpetajad.

Koos nimilauluga ruulisid "edetabeli" tipus sellised toredad nostalgilised lauluread nagu „Rõõmsaist lauludest tulvil on suu kevadkuul, laulab linnuke oksal ja lehedki puul“, „Kased valged, haavad hallid, toomeokstel tuhat õit ...“, „Kased on kikkis ja kägugi kukub, sinilill väike, miks sina veel tukud?“ ja „Tidiridi, tidiridi, rit-tit-tii, see linnukene laulis nii ...“, mille salmiosa algab sõnadega „Varesed tantsivad hangede harjal, küllap on lõbus varesekarjal“. Mõnusat meenutust pakkus ka mudilaskoori veenvas esituses kõlav „Voolavad, voolavad kevadised veed, kevadised veed, metsas väike linnukene pesa teeb ...“.

Tegelikult öeldakse ju, et igal linnul on oma laul. Nii seostuvad ka igal inimesel kevadega oma mõtted ja tunded. Nagu näiteks „Kevadkuul, metsas lõokene lõõritas“ ning kulmineerub koos refrääniga võimsaks fortteks „Et saja aasta kestel kordub sama kevade, niisama kaunis ta kui see ...“ Ilus, eks ole!

Kahtlemata tekitavad mõnusat rahu ja turvatunnet veel väljapakutud "Ojalaul" sõnumiga, et iga vesi jõuab ükskord jõkke ... ning kindel teadmine, et ka unustuse jõel on kallas kahel pool ... Selles valguses ei saa me unustada ka tõsiasja, et me kõik tuleme oma lapsepõlvest ja mis saab olla veel veenvam ja kindlam kui kodu, ema, isa, õed vennad ja teadmine, et

*Kodus on sinine taevas,
kodus on päike nii soe,
taeva all pilved kui laevad,
hellus kui's põue nüüd poeb.*

Ei puudunud pakkumiste hulgast ka klassika meeskoori esituses, mis kinnitab, et "Juba jürikuu tujukais ilmaades oli aimata kevade algust. Oli päikeses ja õite silmaades väike piisake soojust ja valgust."

Uuema aja lugudest tulid esile Jääääre "Kolm lõtva tulpi" ja Toomas Anni "Saadan kevade tuuled" ning pisut protestimeelsem ja pöörasem Smilersi "Tee mis sa tahad." Aga miks ka mitte, kevade puhul on lubatud olla astronaut ja lennata kuule, olla šokolaad ja sulada suule, olla fantastik nagu saladus öökapi sahtlis või siis hoopis kergesti süttiv ja plahvatusohtlik dünamiit.

Nii või teisiti, minule sai igatahes selgeks, et kevad tuleb ja aeg on ärgata. Seda tõendab mitmel korral tehtud meeldetuletus karudele, aga äkki hoopis pisike kadeduseus mõmmikute kapsaada „Juba vulisevad veed, kui ta silmad lahti teeb, küll on tore karudel, ärkavad vaid kevadel.“ Mine tea, kas neil ongi ikka nii tore terve talv maha magada. Kujutage ise ette, kui peaks talveunes olema. Lisaks jõuludele, uue aasta saluudile ja vastlapäevale jääks ära ka kevadootus ja kevadrõõm. Kui ei usu, kuulake ise. 1996. aastast pärit "Kevadelaul" Ivo Linna, Jaak Joala ja Tõnis Mägi esituses kinnitab sedasama:

Mis sest, et porised veed, suured loigud me teel meile jätnud talv

*Neil kevade teil ehk leidub ka meil üks koht kevadpäikse all
Kõikjal kõledad ööd, päeval palavus lööb sul hõlmad lahti taas*

Kui kevaderõõm on su hinges kui lõõm ei see siis häirida saa.

PSÜHHOLOGIA, MU ARM

Meie lehes hakkab ilmuma igakuiselt veerg, mille koostajaks on kogenud psühholoogia õpetaja Kaja Altermann. Viiekümne aastase pedagoogi kogemusega, millest 40 aastat psühholoogiainete õpetaja ja õppejõuna töötanud Kaja, kelle õpetatavateks aineteks oli viimastel aastakümnetel suhtlemispsühholoogia, üldpsühholoogia, suhtlemistreeningud, klienditeenindus, supervisioon, meeskonnatöö Lääne-Viru Rakenduskõrgkoolis ja Rakvere kolledžis, soovib oma südamekutset jagada ka meie inimestega.

Iseendast ja enesekindlusest keerulisel ajal

Mida varem sa midagi oma olukorra parandamiseks ette võtad, seda varem sa tunned end paremini iseenda suhtes. („Enesekindlus“ 2010, Rob Yeung)

Öeldakse, et ajad muutuvad ja meie koos sellega. Öeldakse ka nii, et muutused saavad alguse iseendast – muuda ennast ja muutub maailm. Mõlemas on omajagu tõtt. Mulle isiklikult meeldib vana piimamees Tevje, tema elutark teadmine, et keerulises olukorras tuleb asja kaaluda vaadates seda algul ühelt, siis teiselt poolt (muusikalis „Viiuldaja katuselt“). Oluline on täpsustada, millise poole pealt olukorrale läheneda. Idamaade filosoofia järgi tähistab muutumine (kriis) kahte poolust – üks tähistab ähvardust, teine võimalust. Mina püüan siinkirjutatut vaadata eelkõige psühholoogiategaduste poolt ja oma kogemustele toetudes. Psühholoogia on teadusharu, mis uurib käitumist ja psüühilisi ehk vaimseid protsesse ning nendevahelisi seoseid. Psühholoogiategadust võib kujundlikult vaadata kui puud, mille tüveks on üldpsühholoogia, juured ulatuvad meditsiini- ja filosoofiateaduste kosutavas mulda. Psühholoogiategadus on noor, 19. saj. teisest poolest iseseisvaks saanud, ent tänu toetavale juurestikule arenes kiiresti. Võra sellel puul on kasvanud ilusaks ja mitmekesiseks, on tugevaid oksa, oksakesi ja oksaraakesi. Nii võime rääkida isiksuse-, arengu-, suhtlemise-, pere-, karjääri-, looma- või käitumispähholoogiast. Liike on veel palju rohkem. Seal, kus on inimene, on ka emotsioonid, vajadused, unistused, konfliktid jne. Psüühilised protsessid toimivad meis kogu aeg.

Mäletan, et aastal 2000, enne uude sajandisse astumist, rääkisid teadlased eesolevast 21. sajandist kui depressiooni sajandist. Juba 20. sajandi teist poolt nimetati melanhooleks. Ütlesin tollal oma tudengitele, et ärgem jäägem uue sajandi ukse taha arglikult ootama, astugem julgelt üle läve, püüdkem maailma kiire arenguga kaasas käivaid ootusi ja nõudeid uurida. Inimene ei muutu nii kiiresti kui ühiskondlikud protsessid ning on oht mitte- edukalt toime tulla. Nüüd, kui uuest sajandist üks viiendik on möödunud ja tagasi vaatan, meenub, kuidas samm-sammult oli vaja efektiivselt õppida arvutiga töötamist, (enese)motiveerimist, emotsionaalse ja sotsiaalse intelligentsuse põhitõdesid. Aina enam räägiti rööprähklemise

ja läbipõlemise tagajärjedest. Oli suhtlemistreeningute tippaeg, selgeks tuli saada kehtestamise ja maksa panemise erinevused, rõhutati eneserefleksiooni oskusi. Nende ja paljude teiste psühholoogiliste teadmiste ning oskusteta ei kujuta elu enam ettegi, kõik kuluvad tänases olukorras marjaks ära.

Viimasel ajal on esile kerkinud kohaloleku (mindfulness), supervisiooni ja heade küsimuste praktikate (coaching) vajadus, vaimse tervise mitmekülgne temaatika. Vaimne tervis tundus olevat veel mõned aastad tagasi pigem isiklik teema, kuid praeguseks on vaimse tervise toetamine üks terviseedenduse prioriteete. Üha enam kuuleme meediast, et eriti lastevanemate ja laste vaimne tervis vajab toetust, sest olukorras, kus kodukontor on ühtlasi ka laste mängu või õppimise koht, tekib pingeid. Räägime üha enam tasakaalukaks ja enesekindlaks jäämise oskustest. Õnneks on hakatud rääkima ka enesekaastundest – mitte olla enda vastu karm, kui midagi ebaõnnestub. Vajadusest olla iseenda parim sõber, sest endaga tuleb sul kõige kauem koos elada ja oled eelkõige oma elu pea-tegelane. WHO andmetel ligi 30% inimestest kasutas enne kroonviiruse pandeemiat arenenud maades psühholoogi, psühhiaatri või psühhoterapeudi abi. Täna on spetsialistide vajadus kindlasti suurenenud.

Seistes silmitsi kroonviirusega kuuleme kriisiteadlasi ütlevat, et head kriisi ei saa raisku lasta. Kriis on olukord, kus inimene seab kahtluse alla oma elu turvalisuse ja oma võime situatsioonist välja tulla. Psühholoog Kenn Konstabel oma loos kirjutas piiranguvõimusest kui müüdist (Postimees, 13.02.21). Kohanedes piirangutega jäävat inimesed omandatud oskusi ja harjumusi kasutama ka peale ägedat kriisiperioodi. Arvan sama, kui silmas pidada seda, et piirangute ajal (taas) õpitakse midagi fundamentaalset, mis tuleb kasuks ka tulevikus. Kui piirangunõuded on arusaadavalt põhjendatud ning kantud teadmistest, saab usaldada teadlasi ja spetsialiste. Äärmiselt oluline roll on täpsel ja läbimõeldud kommunikatsioonil, mis toetab enesekindlust ja enesekontrolli. Kriisiajal ei pääse keegi õppimisest, teadvustatakse seda siis endale või ei. Lastega peredes kogetakse tõenäoliselt konfliktijuhitumise, äraütlemise (kindlasti mitmel erineval moel), konkreetsete kokkulepete tegemise oskusi.

Kogetakse tõelise ärakuulamise ja empaatia võluväge. Loovusel on suur osakaal, see aitab motiveerida nii ennast kui teisi läbi mõtlema isikliku ja ühisaja kasutamist. Kas kvaliteetaeg tuleb veel jutuks või allahindlus on siin loomulik, tähtis on päev õhtusse saada? Sellised õppetükid jäävad tugisammasteks ka tulevikus, kuigi iga kriisiaeg vajab omi otseseid abinõusid.

Kui nüüd saaks uurida lastevanematelt, milline toimetuleku- või suhtlemisotsus vajaks järelaitamist? Milline oskus vedas alt? Millisele koolitusele läheks kohe, kui oleks vaid võimalus? Oma koolitustel olen selliseid küsimusi sageli küsinud, näiteks siis, kui on tulnud teemaks enesekehtestamine rasketes suhtlemismustrites.

Aga kas karantiiniaegsed piirangud väsitavad, seda saab vaadata taas mitme poole pealt kaasates isiklike kogemusi.

Kui peab aga üksi, üksinduses või üksildasena rasked ajad läbima, tuleb kogeda teistsuguseid kogemusi. Õnelikud on need, kellel pole kunagi igav ja iseenda seltsis on hea olla. Kuid ühel või teisel moel on igäühel meist vaja tegeleda enesekindlusega, mis on oma olemuselt võime tegutseda ratsionaalselt ja efektiivselt kaasates enesekontrolli oma tunnete, mõtete ning tegude üle. Enesekindlus ei teki tühjale kohale. Mida reaalsemalt olukorda hinnata ja ennast tunda, seda enesekindlamalt saadakse hakkama. Enesekindlust saab kasvatada ja arendada igas vanuses.

Sageli aetakse enesehinnang ja enesekindlus segi. Need arenevad käsitähes, üks toetab teist. Enesehinnangu all mõeldakse inimese positiivseid või negatiivseid arvamusi enda kohta. Erinevate autorite järgi võib enesehinnang olla positiivne, negatiivne, kõrge, kõrgenenud, ülikõrge, madal, madaldunud või reaalne. Ka püsiv, kõikum, ebapüsiv või tervislik ja hea. Enesehinnang areneb koos inimese küpsusega ning kogetud edu või ebaedu loovad enesehinnangu. Kui usud endasse (eneseusk) ja saavutad palju, tuled hästi toime, siis saad end usaldada (eneseusaldus). Minapildil on palju komponente, kõik on omavahel seotud ja need toetavad toimetulekuid või mitte. Enesekindlust saab muuta kiiresti, näiteks muutes teadlikult mõtlemist enda ja maailma kohta. Enesekindlus on kui mõttemäng ja sina see, mida mõtled. Tulemus väljendub omakorda käitumises ja suhtlemises.

Õppida saab mitmeti. Vahel alustame teooriast ja katsetame õpitut praktikast, vahel vastupidi. Vahel vaheldumisi – kord õpid praktikast, siis täiendad end teooriaga jne. Alati ei pea jalgratast leutama. Ometi on olukordi, kui meid visatakse pead pidi vette, et vaadata, kas - kuidas välja ujud. Aitäh nende kogemuste eest, siit teadmine ja enesekindlus, et minu oskused peavad vett. Universaalsetele ja unikaalsetele omadustele loomegi oma individuaalsuse.

Et keerulistel aegadel enesekindlamalt hakkama saada, võiks kokkuvõtvalt abi olla järgmistest oskustest: tagada selge reaalsustaju, tunda oma oskusi, kaitsta ennast ja teisi, omada häid sõpru (neid nn oma parve linde, kellega sarnaselt mõtleme, ühes tempos kulgeme eesmärgi poole), osata end kehtestada jne. Siit saab igauks edasi mõelda.

Filosoof Emerson on öelnud, et inimene pole oma elutingimuste tulemus, vaid tingimused paljastavad inimese olemust talle enesele. Negatiivsed tingimused avavad inimest iseendale. Inimesed kujutlevad, et nad võivad oma elu, kombeid ja käitumist muuta, ilma et nad ise sisimas muutuksid. See aga on võimatu. Minu praktikast on õnneks vähe olnud neid, kes ei ole pidanud vajalikku end analüüsida ja psühholoogiaine ei ole tundunud vajalik. Mõni on öeldud, et milleks ma peaksin iseendas sorkima. Olen nagu olen ja on nagu on. Jah, oleme erinevad.

Mulle tuleb meelde lugu sellest, kuidas vahet teha targal ja rumalal. Rumal läheb ja kukub auku. Saab ise välja või aidatakse, ja läheb edasi. Peagi kukub auku ja jälle samasse. Läheb tark ja kukub auku. Ronib ise või aidatakse välja, ja läheb edasi. Ja kukub jälle auku, aga enam mitte samasse.

Minu olen oma pika elu jooksul kukkunud nii samadesse kui uutesse aukudesse, olen saanud ise välja ja on aidatud. Püüan täiendada oma minapilti enesekaastundlikkuse ja tervisliku enesehinnanguga, olen tänulik kogemustele ning aitajatele. Õpin jätkuvalt enesekindlust. Ja mulle meeldib õppida.

Lõpetuseks küsin, hea lugeja, kas Sinu arvates areneb inimese minapildis enne eneseusaldus või enesekindlus? Kumb kumba toetab? On arvatud nii- ja naapidi, vaagides olukorda mõlemalt poolt. Nagu elutark piimamees Tevje. Kuidas on Sinuga?

Rakvere Vallasõnumid

Rakvere vallavalitsus Kooli 2,
SÕMERU Lääne-Virumaa
Tel 329 5944
vallavalitsus@rakverevald.ee
Toimetaja: Annika Aasa
tel 5665 8704

Kaaskirjutaja: Sirje Rebane
tel 517 5262, 325 7740
Materjale saab saata iga kuu
20. kuupäevaks
rakverevald@rakverevald.ee
leht internetis:
www.rakverevald.ee

Vallavolikogus otsustati

24. märtsil

- Tunnistada kehtetuks Sõmeru vallavolikogu 10.10.2006 määrus nr 27 „Maamaksu soodustuse kehtestamise kord“.
- Esitada taotlus kohaliku omavalitsuse hoonete energia-tõhusamaks muutmiseks toetuse taotlusvooru- Sõmeru keskusehoone energiatõhususe ja taastusenergia kasutuse edendamise ja võtta rahaline kohustus summas koos käibemaksuga kuni 70 000 eurot moodustatava Rakvere valla 2022. a eelarves.
- Teha ettepanek Rakvere linnavolikogule haldusüksuse piiri muutmise algatamiseks.
- Kehtestada määrus nr 83 „Õpilaste transpordi korraldamise ja sõidukulude hüvitamise kord Rakvere vallas“.
- Vabastada lapsevanemad Rakvere valla munitsipaallasteaedades osalustasu maksimisest perioodi 01.04.2021 kuni 31.05.2021 eest.

Piirid paika

Ei tasu imeks panna, aga on neidki, kelle korteri jagab omavalitsuste piir pooleks, magamas käid ühes ja hommikukohvi rüüpad hoopis teises vallas. Õnneks meil asi nii hull pole, kuid mõistlikku asjaajamist ja põhjendamatut nõrdimust on siiski ette tulnud. Jagame ju Rakvere linnaga maid Uus-Tõrma kalmistul.

Et edaspidine asjaajamine ladusam oleks, teeb meie vallavolikogu Rakvere linnavolikogule ettepaneku algatada valla ja linna vahelise halduspiiri muutmise. Meie prioriteediks oleks saada Uus-Tõrma kalmistu kinnistu pindalaga 23 616 m² oma koosseisu. Omalt poolt pakume Rakvere linnale kinnistuid: Papiaru tänav T2, Moortali juurdelõige, Kaevu tänav 10a, Kaevu tn L3, Rabakivi tn 9 // Rabakivi tänav L2, Kruusa tänav 19a juurdelõige, Ehituse tänav 24 juurdelõige, T2 ja 19 juurdelõige, Lubja tn 14a ja L2, osa Moortali kinnistust ning Sillapargi. Kokku pindalaga 19 631 m².

Vallavalitsuses otsustati

3. märtsil

- Paigutada Uhtna hooldekodusse abivajav isik.
- Maksta abivajavatele isikutele sotsiaaltoetusi kokku 1228 eurot.
- Osutada eluruumi tagamise teenust abivajavale isikule.
- Anda ehituslood: üksikelamu püstitamiseks Vaskussi 29 Ussimäel; kuur-katusealuse püstitamiseks Voore 4 Näpil; kuuri ümberehitamiseks põllumajandustehnika remonditöökojaks Veski tn 3 Uhtnas.
- Väljastada projekteerimistingimused: üksikelamu laiendamiseks Mirdimäe 19 Taaravainul; abihoone projekteerimiseks Kitseküla põik 1 Uhtnas; üksikelamu laiendamiseks Mirdimäe tn 17 Taaravainul.
- Anda kasutusluba abihoonele Nastiku tn 5 Ussimäel.
- Tunnistada avatud hankemenetlusega riigihanke „Uhtna põhikooli kõrvalhoone rekonstrueerimine“ edukaks pakujaks OÜ SKM Ärigrupp pakkumus, kui kõige madalama kogumaksumusega ja sõlmida temaga töövõtuleping.
- Kinnitada Sõmeru lasteaed Pääsusilm struktuur ja personali koosseis.
- Tunnustada Sõmeru põhikooli õpetajaid Johan Utti, Lea Salumetsa ja Kaida Laksi kauaaegse tulemusliku töö eest valla tänukirjaga.
- Esitada AS Rakvere Vesi üldkoosolekule ettepanek anda tasuta Rakvere valla munitsipaalomandisse Arkna pumpila kinnistust 2890 m² suurune maa-ala Arknal.
- Mitte anda luba MTÜle Rallirada avaliku ürituse korraldamiseks tulenevalt Vabariigi valitsuse kehtestatud piirangutest Covid-19 haiguse tõkestamiseks.
- Anda volitus sotsiaalnõunikule abiavajava isiku eest toimingute tegemiseks.
- Eraldada reservfondist OÜle Triinifer & B tekitatud kahju hüvitamiseks 190 eurot.

10. märtsil

- Maksta abivajavatele isikutele sotsiaaltoetusi kokku 700 eurot.
- Paigutada Uhtna hooldekodusse abivajavad isikud.
- Toetada osaliselt kahe õpilase spordilaagris osalemist.
- Anda ehituslood: gaasitorustiku rajamiseks Haljala tee 17 ja Haljala tee 17a Tõrremäel; vee- ja kanalisatsioonitorustiku rajamiseks ja liitumiseks ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga Arkna tee 27 kinnistul Papiaru külas.
- Anda ehitusluba päikeseelektrijaama rajamiseks Reili kinnistule Levalas.
- Anda kasutusluba päikeseelektrijaamale Farmi kinnistul Vaekülas.
- Lubada kinnistuomanikul jäätmemahuti harvemat tühen-damist.
- Muuta perspektiivseks jäätmevaldajate registris kinnistu omanik.

- Kooskõlastada puurkaevu asukoht Reinu kinnistul Varudi-Vanakülas.
- Anda arvamus AS OG Elektra Tootmine keskkonnaloa muutmise korralduse eelnõule.
- Kiita heaks hajaasustuse programmist saadud toetuse kasutamine.
- Kinnitada 2021. aasta hankeplaan.
- Peatada õppetöö Sõmeru lasteaed Pääsusilm Sõmeru majas ajavahemikul 10.–19.03.2021.
- Anda volitused sotsiaalnõunikule abiavajava isiku eest toimingute tegemiseks.

17.märtsil

- Maksta abivajavatele isikutele sotsiaaltoetusi kokku 811 eurot.
- Paigutada Uhtna hooldekodusse abivajavad isikud.
- Väljastada projekteerimistingimused: angaari projekteerimiseks Hiimäe kinnistul Kaarlis; viihalli projekteerimiseks Reili kinnistul Levalas ja tunnistada kehtetuks 20.01.2021 korralduse nr 23 p 1.
- Anda ehituslood: päikeseelektrijaama rajamiseks Lillemäe kinnistule Paatnal; logistikakeskuse püstitamiseks Piiri tee 5 Aluveres; töökoja laiendamiseks Ridaküla tee 11, Lepnal.
- Anda kasutuslood Väljavahi tee, sadevee-, kanalisatsioon- ja külmaveetorustikule Väljavahi tee L2 Tõrremäel.
- Korraldada avatud hankemenetlusega riigihange „Rakvere valla teede pindamistööd 2021“.
- Kinnitada perioodiks 01.01–31.12.2021 huvihariduse ja huvitegevuse tegevuskava.

24. märtsil

- Maksta sotsiaaltoetusi abivajavatele isikutele kokku summas 1279 eurot.
- Paigutada hooldekodusse abivajav isik.
- Anda ehituslood: puurkaevu rajamiseks Künka tee 12, üksikelamu püstitamiseks Künka tee 14 Taaravainus; üksikelamu lammutamiseks Kiigemäe kinnistul Päides; saagimishalli laiendamiseks Saeveski kinnistul Näpil; päikeseelektrijaama rajamiseks Vilepili kinnistul Sämis.
- Anda välja raieluba.
- Nõustuda Sämi-Tagakülas katastriüksuse jagamisega vastavalt maakorralduskava plaanile ning määrata moodustatavate katastriüksuste lähiaadressid ja sihtotstarbed: Tammiku katastriüksus ja Tammikumetsa sihtotstarbega maatulundusmaad.
- Kinnitada MTÜ Uus Uhtna „Korallküünla õpituba“ projektipõhise toetuse aruanne summas 100 eurot.
- Eraldada toetust Uhtna naisrahvatantsurühmale Tantsumaias summas 936 eurot.

Rakvere valla ametnikud

Volikogu esimees
Peep Vassiljev

Vallavanem Maido Nõlvak

Ametiasutuse töö korraldamine, valla esindamine

Abivallavanem
Viktor Häninen

Vee- ja soojamajandus

Finantsnõunik
Reet Keskküla

Eelarve ja finantsplaneerimine

Raamatupidamine
Luule Alatsei

Arvete tasumine, väljastamine, sularahaarveldused

Kristel Nõmm
Kaili Ruberg

Vallavalitsuse ja volikogu istungid, õigusaktid, andmekaitse

Jurist Eveli Indov

Personalitöö, töökeskkond, istungite ettevalmistus

Juhiabi Janne Lainjärv

Avalduste vastuvõtt, dokumendihaldus, arhiiv, lapse sünni registreerimine, elukoha toimingud, tõendite väljastamine, valla veebileht

Arendus- ja planeerimis-
spetsialist Kaire Kullik

Üld- ja detailplaneeringud, arengukava, arendus- ja toetusprogrammid, MTÜde nõustamine

Maanõunik Jaan Kangur

Maakorralduslikud küsimused, aadressandmed, maamaksud

Heakorraspetsialist
Maia Simkin

Heakord, mänguväljakud, raieload, hulkuvad loomad, Tõrma kalmistu haldamine

Majandusspetsialist
Rainis Tõnnison

Teede ja tänavate korrashoid, teederegister, välisvalgustuse hooldamine, lumetõrje

Tel 5010 622
e-post: peep.vassiljev@rakverevald.ee

Tel 329 5940, 527 5488
maido.nolvak@rakverevald.ee

Tel 329 5942, 527 7233
viktor.haninen@rakverevald.ee

Tel 329 5949
reet.keskkula@rakverevald.ee

Tel 322 1888
Tel 322 1550

luule.alatsei@rakverevald.ee
kristel.nomm@rakverevald.ee
kaili.ruberg@rakverevald.ee

Tel 327 8262, 5307 7167
sirje.veiman@rakverevald.ee

Tel 329 5943
eveli.indov@rakverevald.ee

Tel 329 5944
janne.lainjarv@rakverevald.ee

Tel 322 0846, 506 9623
kaire.kullik@rakverevald.ee

Tel 322 1025
jaan.kangur@rakverevald.ee

Tel 322 1730, 527 7235
maia.simkin@rakverevald.ee

Tel 329 5945, 512 9231
rainis.tonnison@rakverevald.ee

Majandusspetsialist
Janek Seidelberg

Elamu- ja kommunaalmajanduse küsimused, jooksvad haldus- ja majandusküsimused

Tel 329 5945, 529 0230
janek.seidelberg@rakverevald.ee

Keskkonnakaitse-spetsialist
Sandra Schmidt

Loodushoid, keskkonnakaitse, jäätmed, maakorralduslikud küsimused; hajaasustuse programmi koordineerimine

Tel 5193 1280
sandra.schmidt@rakverevald.ee

Ehitusjärelvalve insener
Inge Liivak

Ehitus- ja kasutuslood, kaaveload, projekteerimistingimused, ehitisregister, ehitusjärelvalve

Tel 329 5947
inge.liivak@rakverevald.ee

Sotsiaalnõunik
Anneli Saaber

Sotsiaaltoetused ja -teenused, hooldekodusse paigutamine, eestkoste seadmine täisealisele isikule

Tel 329 5948, 528 3430
anneli.saaber@rakverevald.ee

Sotsiaaltöö-spetsialist
Mirje Reinumäe

Sotsiaaltoetused ja -teenused

Tel 327 8264, 528 8686
mirje.reinumae@rakverevald.ee

Kultuurinõunik
Siiri Saarmets

Kultuuri- ja vaba aja tegevused, üritused ja huviringid, Sõmeru keskusehoone ruumide rendile andmine, Sõmeru päevakeskuse tegevus

Tel 322 1021, 5336 4604
siiri.saarmets@rakverevald.ee

Lastekaitse-spetsialist
Kristi Palu

Lastekaitsealased küsimused, koolikohustuse täitmise jälgimine, töö eestkoste- ja asendushooldusperedega

Tel 329 5946, 520 7013
kristi.palu@rakverevald.ee

Haridus- ja noorsootöö-
nõunik Monica Jaanimets

Valla hariduselu, huvihariduse- ja noorsootöö juhtimine ning korraldamine, õpilasliinid

Tel 322 1132, 5866 4670
monica.jaanimets@rakverevald.ee

Noorsootööspetsialist
Piret Laidroo

Noorsootöö, noorte huvitegevus, laagrid, ühisüritused, projektitöö, üldkasulikule tööle suunatud alaalist juhendamine

Tel 5302 1521
piret.laidroo@rakverevald.ee

Spordi- ja tervisedenduse
spetsialist Siiri Kohver

Sporditöö, tervisedendus, turvalisus, spordiürituste korraldamine

Tel 5301 9590
sport@rakverevald.ee
siiri.kohver@rakverevald.ee

Kultuuritöötaja
Eva Linda Roost

Sõmeru päevakeskuse tegevus, kultuuriürituste korraldamine, Sõmeru keskusehoone ruumide rendile andmine

Tel 322 1021, 53032470
evalinda.roost@rakverevald.ee

IT-nõunik Mario Mikvere

IKT arendamine

Tel 327 8266, 515 3752
mario.mikvere@rakverevald.ee

Karitsa kooli mitu ajajärku

Mädapea ja Karitsa kooli endised õpilased peavad põialt, et taas oleks võimalus kokku tulla ja koolipõlve meenutada. Kuidas koolielu aga 185. aastat tagasi seal kandis alguse sai, pajatavad järgnevad meenutused.

Külakooli kaks tähtpäeva

Miks see nii on, annab selgust Richard Tammiku ja Rakvere kihelkonna kooliajaloo uurija Ellen Rätsepa üksteisest eraldi aastate jooksul tehtud töö, parandades mõnegi seni käibel olnud eksimuse.

Karitsa kooli algusajaks tuleb lugeda 1836. a sügist, mil Levalas alustas tööd Karitsa külakool. Meeles tuleb pidada, et hilisema Karitsa kooli eelkäijaks tuleb lugeda ka Tõrma (algself Lepna) ja Järni kooli, mis samuti 1920. a sügisel Karitsa mõisa üle viiduna aitasid moodustada uut Karitsa algkooli. Kuidas seesama Karitsa algkooli pool sajandit lastele haridust andis, veel mitu korda nime muutis, kuid olemuselt ikka samaks algkooliks jäädes, kuni 1977. aastani vastu pidas, et siis riigi majandusest sõltuva hariduspoliitika ohvriks langeda ja kaduda.

Nendel, kellele see oli „meie kool“, jääb nüüd üle vaid meenutada, mida see kool neile andis ja mida veel praegugi tähendab. Maakonna hariduslugu aga oleks ilma selleta poolik.

1835. a alates hakati Eestimaa konsistooriumi nõuandel avama talulaste jaoks nn. paranduskooli (Correctionschule). See tähendab kooli, kus need lapsed, kellel puudusid kodused õppimisvõimalused, võiksid päeviti koolis käies – mis ei tähendanud tingimata iga päev käimist – lugemise selgeks õppida, et siis edaspidi veel kord nädalas koos käia, õpitud korrata ning täiendada. Sealhulgas pöörati eriti tähelepanu katekismuse peatükkide tundmisele ja lauluharjutustele.

Üks niisugustest koolidest oli ka 1836. a avatud Karitsa kool. Koolimaja selle jaoks ehitati, nagu teisedki toleaeagsed talurahvakoolide hooned, muidugi mõisa kulul.

Kahe küla vahel

Et Karitsa mõisale kuulus kaks küla, Levala ja Tamna, mis asusid lähestikku, valiti koolimaja asupaik kahe küla vahele Levala küla serva. Ehitati suvel ja samal sügisel alustas kool hoones ka tööd.

Tõsi, aruanne, milles Rakvere pastor Constantin Winkler sellest jutustab, kõneleb töö alustamisest talvel – ja 29. oktoobril polnud see veel igatahes alanud. Et Winkler aga nimetab hiljem kooli algusaastana 1836. aastat, võib järeldada, et see algas tõenäoliselt mardipäeval, mis oli tollal tavaliseks koolitöö alguse ajaks.

Rakvere kihelkonnas oli see esimene taoline kool, jäädes mitme aasta jooksul ainsaks. Oli üldse esimene talurahvakool selles kihelkonnas, kui mitte arvestada 1787. a. Ilmselt üürikest aega töötanud kolme kooli, millest juba järgmisel aastal töötas vaid kaks.

Esimeseks koolmeistriks võeti ametisse Kütist pärit rätsep Mihkel Josepi poeg Wain, kes osutus küllaltki tubliks õpetajaks. Muu hulgas õpetas ta kahele poisile isegi kirjutamist. Nii et pastor Winkler oli tulemustega väga rahul. Ometi oli ta sunnitud Waini järgmisel sügisel vallandama, sest see ei saanud millegipärast lastevanematega läbi.

Milles need tülid tema ja talumeeste vahel seisid, sellest Winkler oma

oktoobriaruandes lähemalt ei räägi, ometi teatab, et tema asemele tuli koolmeistriks Juhan Mägi (Juhhan Meggi). Kui Waini palgast oli varem juttu vaid niipalju, et sellega polnud asjad korras, siis nüüd teatab pastor, et Mägi palgaks on Karisa mõisavalitsus määranud kaks tündrit külvisemete (Aussaat) iga maatüki kohta. Mitu neid maatükke (Lotte) tema tarvitada oli, sellest aruandest küll ei selgu ja seetõttu jääb palga suurus lahtiseks.

Alles 1871. a aruandest loeme, et mõeldud oli ikka ainult üht ja sama kooli krunti. Seega oli tegemist kahe tündrimaaga, mis tähendab, et selle maatükiga käis algselt kaasas kaks tündrit rukkiseemet.

Mägi tööga jäi Winkler esiotsa rahule, nii et koolmeister püsis ametis seitse aastat. Ilmselt olid ta teadmised siiski napid, sest 1845. a jüripäeval tuli tema asemele uus mees, nimega Rein Wels, kelle kohta on juba teada, et ta oli hariduse saanud Laiuse koolis. Wels on olnud tubli õpetaja, kuid suri juba 20. märtsil 1846. a, nii et tema koht jäi vabaks.

Kui palju oli algusaastail koolis õpilasi, pole teada. 1844. a aruanne kõneleb, et 1843./44. a on Mägi õpetanud 12 õpilast, kellele lisandusid veel mõned ühepäevakäijad. Ja järgmisel aastal on neid olnud 8, kusjuures kordajatest pole juttu.

Küll on aga Welsi ajal laste arv järsult tõusnud. 1845./46. a. oli neid iga päev koolis 26, neist kuus poissi õppisid ka kirjutama ja rehkendama. Peale selle oli veel kuus õpilast, kes käisid kord nädalas laulu harjutamas.

1845. a aruandest leiame ka õpikutena kasutatud raamatute nimed: Uus Testament, „Katekismuse Opetusse selletus“, Masingu „Piibli Luggud“, Punscheli viisiraamat ja kirikulauluraamat. Kuid juba järgmisel aastal on see nimekiri mõneti erinev: Masingu „Piibli Luggud“ ja kirikulauluraamat on kadunud, asemele on tulnud „Eestima rahva koddõ ja kirriko ramat“, Masingu „Luggemisse lehhed“, „ABD Ramat“ ja „Arwo ehk Rehendamise eksemplid“.

Kui nüüd Welsist edasi minna, siis järgmisel talvel kool seisis, sest puudus õpetaja. Siis aga võeti ametisse Tomas Sapar, iseõppinu, kelle teadmiste tase oli eelmise koolmeistri omaga võrreldes üsna madal. Kuid ta oli püüdlik ja kohusetruu ning pidas seetõttu vastu palju aastaid.

Ainult 1850./51. a talvel õppetöö lonkas, sest nii koolmeister ise kui ka paljud lapsed olid kaua haiged, põdesid piirkonnas levivat kõhutüüfust („närvipalavikku“).

Niikaua, kui elas Constantin Winkler, oldi temaga rahul. Alles 1855. a pastoriks saanud G. M. Paucker leidis, et õpe-

tus koolis võinuks parem olla. Ometi leppis temagi olukorraga. Kuid 1869. a suurenev nõudlikkus sundis teda 1863. a Saparile ameti üles ütlemata.

Nähtavasti ei leitud siiski kohe uut koolmeistrit, mille pärast oli Sapar ametis veel terve aasta ja lasti alles siis lahti kui kõlbmatu. Ta oli ikkagi 17 aastat õpetanud lastele lugemist, katekismust, piiblit ja kirikulaulu, kuigipalju ka rehkendamist. Kirjutada Tomas Sapar nähtavasti ei osanud, vähemalt polnud ta seda lastele õpetanud.

Mis puutub õpikuisse, siis tema ajal tulid uuesti tarvitusele Masingu „Piibli luggud“, aga uutest tulid kooli „Koliramat“ I ja II jagu. Kas need viimased olid Schwartzi või Körberi omad, jääb küll lahtiseks, sest Pauckeri aruanne autorit ei näita.

Kui arvestada Winkleri soosingut ja küllap just sellest tingitud Sapari kalduvust usule, tuleb küll oletada, et tegemist oli Körberi raamatutega.

Kui nüüd veel kõneleda õpilaste arvust Sapari ajal, siis oli see esimesel õppeaastal 25, edasi vajus tasapisi kuni seitsme õpilaseni 1854./55. a ja tõusis siis jälle 20–30 vahele. Sapari viimasel tööaastal, 1863./64. õppeaastal, oli neid kõige rohkem – 29.

Kuidas oli lugu kordajatega, selle kohta andmeid pole. Ainult esimesel aastal on märgitud, et neid küll

kogunes, kuid ebakorrapäraselt.

1864. a aprillis Sapar lahkus ja asemele tuli Mihkel Soone. Lähemad andmed Soone kohta kahjuks puuduvad. On vaid teada, et oma tööga on ta üldiselt rahuldavalt toime tulnud ja töötanud Karitsal 10 aastat. Seejuures kasvava õpilaste arvuga.

Viimasel, 1873./74. aasta talvel on tal olnud 46 alalist õpilast. Ja ka kordajaid on olnud päris palju. Näiteks 1871. a aruanne räägib 67st ühel päeval nädalas käijast. See tähendab aga, et koolikäijaid oli kokku ülepea juba 103 last. Kusjuures koolikohuslasi vanuses 7–17 oli 117. Peaaegu samasugune olukord oli ka järgmisel aastal. Nii suur polnud kooli õpilaste arv hiljem enam kunagi.

1874. a hakkas Karitsa koolmeistriks Juhhan Laasberg, Simuna kihelkonnakooli lõpetanud noormees. Ja nagu hiljem selgub, oli ta sündinud 1852. a, niisiis tuli nähtavasti otse koolist.

Pärit oli ta ilmselt Rakvere linnast, vähemalt Rakvere linna järgi oli ta kirjas. Tema ametisse tulekuga on muutunud palgatingimused.

Senisest kahest tündrimaast pole enam juttu, kuigi Pauckeri järgi kasutab temagi mõisalt saadud palgamaad. Ja selle väärtuseks on nüüd hinnatud 60 rbl. Kuid juba järgmisel aastal on koolmeistri palk tõusnud 100 rublale, millest 90 rbl. tuli mõisalt maa näol ja 10 rbl maksis vald lisaks.

Küllap tuleb maa väärtuse tõusu seletada asjaoluga, et vahepeal krunditi maid, seega mõõdeti välja ka kooli krunt. Sajale rublale aastas on koolmeistri palk jäänud Karitsal kauaks püsima. Kooli ülalpidamiseks maksid talumehed algul 15 rbl kütte- ja 4 rbl valgustusraha, edasi aga juba vaid 31 rbl aastas.

Oma töös on Laasberg olnud tubli ja pidanud niimoodi vastu kuni 1889. a. kevadeni ehk 15 aastat. 1884. a on tema poolt õpetatud ainete seas märgitud juba ka vene keelt. Ometi pidi ta pärast 15 aastat ametis olemist lahkuma just vene keele oskamatuset tõttu.

Nõudmised olid vahepeal selles suhtes järsult suurenenud. 1886. aastast peale oli tal selle tõttu isegi abiline, keegi Carl Freudenthal,

kellele ta nähtavasti maksis ise palga, sest aruandes on selle asemel kriips. 1889. aastal kohalik koolikomisjon ta siiski vallandas ja Freudenthal jäi asemele.

Nüüd tuleb ajas tagasi minna, et jõuda Laasbergi koolmeistriks oleku aja tähtsaima sündmuseni – uue koolimaja ehituseni. Nimelt näib 1836. a ehitatud koolihoone olevat üsna vilsalt tehtud.

Juba 1852. a, vaid 16 aastat pärast ehitamist, kaebas Winkler, et koolimaja on väga halvasti seisundis. Et pidi sügisel remonti minema, kuid pakase varase saabumise tõttu jäid tööd lõpetamata. Eriti oldi hädas küluga.

Eks sellepärast leiamegi 1862. a oktoobriaruandest konsistooriumile, et Karitsal on ehitamisel uus koolimaja, mis peab valmima talveks. Kahjuks ei kõnele järgnevat aastate aruanded midagi selle valmimisest ega ka tarvitusele võtust. Pahandatakse vaid Saporiga.

Nii ei ole mingit kindlust, kas maja ikka valmis või mitte. Tundub, et pigem ei, sest järgmine käepärane aruanne 1871. a-st räägib jälle vaid külmast, kuigi kõlblikust majast, mida 1872. a on siiski nimetatud uueks ja heaks.

Ja 1877. a kevadel on jälle juttu põhjalikust remondist, järgmisel aastal aga koguni kavatsusest taas uue maja ehitada. Sellestasamast kõnelevad ka järgmised aruanded, kuid alles 1881. a kirjutab Paucker, sel ajal juba Viru praost, et Klodis, Karitsal ja Andjal ehitati

1880. a suvel uued koolimajad, mis kõik valmisid oktoobri alguseks ja võeti tarvitusele.

Sealsamas paar lehekülge edasi leiame aga tabelist Karitsa koolimaja kohta märke, et seda on avardatud ja parandatud. Ja et kool on sel puhul saanud mõisalt toetust 500 ja vallalt 700 rubla.

Kui sellest maha arvata õpetaja palk ja tavalised kulud, jääb ikkagi maja jaoks üle 1000 rubla, mis järele mõeldes tundub siiski nagu pisut vähesena uue maja ehitamiseks. Ja paneb kahtlema ajas, millal see uus maja tööpoolest ehitati.

Niisiis, kas 1862. aastal? Sel juhul võis 1880. a tehtu tööpoolest olla vaid juurdeehitus. Et neid maju Levalas kaks oli, see on igatahes kindel, sest nende mõlema asukoht on teada – üksteisest umbes 150 m eemal. Kusjuures vanema maja alune on üsna kunagise magasiida lähedal. Endise kohaliku sepa Mart Tiivase teada olevat see olnud ilma korstnata rehielamu ja väga külm.

Niipalju kui on teada uuest majast, võib küll arvata, et see vastas juba valdade ajal ehitatud hoonete nõudmistele ja ehitati järelikult tööpoolest 1880. a. Et need nõudmised nägid ette koolimaja kasutamise vallamajana, siis küllap on selle tõendiks ka sisse ehitatud kartsaruum, mis oli pärast 1866. aastat iga vallamaja paratamatu koostisosa.

Koolis oli kolm klassi, mis kõik asusid ühes ruumis. 1918. a sügisel aga hakkas

kool tööle juba Eesti Vabariigi tingimustes.

Sellest ajast peale kuni 1920. a. kevadeni, s.o Karitsale ülekolimiseni, tehti koostööd naabruses asuva Järni kooliga, nii et Levalas töötasid I ja II klass ning Järnil III ning IV 1918./19. õppeaastal on Levalas olnud ka III klass, sest Salme Väinaste mäletab, et tema läks 1919. a sügisel Järni kooli minnes juba IV klassi.

Nagu eelnevadki koolmeistrid, kasutas ka Gustav Püss palgamaad, s.t. koolitalu suurusega üle 16 ha. Tütar Salme jutu järgi olevat ta lõpuotsa saanud maa kasutamisest saadavatele tuludele lisaks veel 100 rbl.

Nagu eelnevadki koolmeistrid, kasutas ka Gustav Püss palgamaad, s.t. koolitalu suurusega üle 16 ha

aastas rahas. Seda muidugi vallalt.

Temaaegsest koolielust vast ehk veel niipalju, et erilist laste isetegevust, nagu tänapäeval, siis veel ei tuntud. Isegi raamatukogu koolil polnud. Kuid kooli jõulupuud korraldati iga aastal. Ja seal esinesid lapsed küll laulude ning deklamatsioonidega, mis olid varem ette valmistatud. Laulmist õpetas G. Püss muide viiuli abil.

Ja nüüd veel viimasest Levala koolimajast ning sellega kaasnevast. Hoone oli palkehitus, vooderdatud täispunnlaudadega, sindlikatusega, esiküljega põhja suunas.

Sissekäigu ees oli lahtine postidel kahe poolega vari-

katus, mille alune välisukse ees oli paekivist. Selle ees väljas oli suur raudkivi, nii et moodustus kaheastmeline trepp.

Kahe poolega uks viis väljast eeskotta, kust omakorda vasakut kätt pääses klassiruumi ja paremat kätt koolmeistri tuppa. Otse edasi läks uks vahekotta ja sealt kööki.

Vahekoja kõrval aga asus karts, samuti uksega eeskotta. Köögist pääses läbi ukse koolmeistri suurde tuppa, mis oli omakorda ühenduses sahvriga.

Kartsaruumis vastu kööki asus korstnjalg, klassiruumis vastu vahekoda aga suur pottkividest ahi, mis la-

kapealse viltuse lõõri abil oli ühendatud korstnaga. Vahekoja uste peal olid aknad. Ka sahvri oli varustatud väikse söötmisluugiga. Köögi põrand oli tellistest, mujal olid laudpõrandad. Eeskojast klassiruumi sisenedes kohe vasakul ukse taga olid seinal puunagid õpilaste riiete paigutamiseks. Paremal vastu ahju aga oli pink ja sellel veeämber ning varrega kastrulitaoline joogikopsik. Et ametis oli ahjukütja, siis hoolitses tema ka veeämbri täitmise eest.

Klassis oli 7 nelja lapse jaoks mõeldud koolipinki, vasakul I klassi jaoks kolm ja paremal, vastu lõunaseina, neli. Viimastes asusid köögi pool kahes pingis II

klass ning kahes järgmises otsaseina poolses pingis III klass.

Pinkide ees keskel vastu idapoolset otsaseina akende vahel oli õpetaja kantsel ning kantslist vasakul toanurgas tõstetav kaldjalgadel tahvel.

Õpetaja kantsli serval asus lauakell, mille järgi korrapidaja õpilane helistas koolikellaga tundide algust. Keset lage rippus suur 25-liiniline petrooleumilamp. Muidugi võis selles mööbli asetuses aegajalt olla muudatusi, näiteks olenevalt klasside suurusest.

Samuti tuleb arvestada, et ajal, kui vald seda ruumi kasutas oma koosolekute pidamiseks, oli seal tõenäoliselt sees ka suur laud.

Koolimaja juurde, s.t. koolitalule kuulusid sealsamas olev rehealune rehetoaga lõunapoolses otsas ja laudaahoone, mille ühes, rehealuse poolses otsas oli ladu ning teises, maantee poolses otsas ait.

Laudaosa ise jagunes kaheks, vastu ladu loomalaud ja selle ning aida vahel hobusetall. Laudaahoone asus koolimaja ees, temaga rööbiti, ja rehealune oli nendega risti, neist ida pool. Ka need mõlemad olid palkehitised, kuid õlgkatustega.

Arvata võib, et 1897. a neid hooneid või vähemalt ühte neist ehitatigi. Sest koolitalu oli siis juba valla tavalist toetust polnud mõisnikul enam põhjust anda. Ja nähtavasti hiljem, juba selle sajandi sees, võimalik, et alles 1918./19. a, anti kooli käsutusse ka

vana mõisa kuivati, mida vahepeal oli tarvitatud valla magasiidana. Ka Püss hakkas seda raudkividest ehitust aidana tarvitama.

Koolimajast lääne pool 15–20 m kaugusel oli kaks karstiauku, millistest ühe, lõunapoolse, serva peal oli allikas. Sellele olid rakked peale tehtud ja seda kasutati kooli kaevuna.

Seejuures allikatest üle voolav vesi kadus kõrval olevasse kurisusse, kust voolas ilmselt koolimaja alt läbi ja tuli ida pool koolimaja, viimasest kümnekonna meetri kaugusel taas allikana maa peale. Ka teise, põhja pool asuva sügava moldoru taolise karstilangatuse põhjas oli kurisu.

Lõpuks olgu veel öeldud, et kogu see koolihoonete kompleks jäi ja jääb praegugi suurest maanteest, praeguse bussipeatuse juurest, umbes pool km itta.

Et Püss peale kooli Karitsale kolimist kooli koha järeelmaksuga ära ostis ja põllumeheks hakkas, kinkis vald hiljem kõik need hooned koolmeistri- na tehtud hea töö eest temale. Niisiis elaski ta oma perega seal kuni surmani 4. aprillil 1941. a.

Peale tema surma elasid majas veel ta naine, tütar Leida ja noorem poeg. Kuid peale naise surma umbes 1955. a see lammutati.

Meenutused pärinevad Richard Tammikult ja on ilmunud ka 2006. aastal Virumaa Teatajas.

Mädapea kool aastatel 1869-1965

REIN TAMMIK
Mädapea ja Karitsa kooli
endine õpilane

Kool ehitati Järtu külla 1876. a. Koolil oli maad 1,2 tiinu, mille kinkis tolleaegne Mädapea mõis-

nik Ludvig von Vendrich. Koolimaja ehitati nii, et selles asus ka vallavalitsus ja kohus, sest tolleaegne koolmeister oli ka valla- ja kohtukirjutaja.

Enne koolimaja ehitamist peeti kooli Järtu külas Kubja talus. Õpetust anti

2 päeva nädalas, õpetati lugemist ja laulmist.

1875. a õnnistati uus koolimaja sisse ja õpilasi oli üle 30-ne.

1922. a otsustas Rakvere vald (sest vahepeal oli Mädapea Rakvere valla juurde liidetud) kooli üle tuua Mädapea asundusse endisesse härraste majja. Järtu mehed püüdsid igati takistada kooli ära kolimist, kuid kui kolmandal aastal sai vallavanema abiks Jakob Tiivas, toodi viimased järelejäänud asjad Mädapeale üle. Kool alustas tööd 9. oktoobril kuna hädavajalikud remonditööd ei saanud õigeks ajaks valmis.

Materjal pärineb Mädapea Algkooli kroonikast mille kirjutas Mädapea algkooli juhataja Jakob Aavik 1925–1929. a.

Fakte kooliajast

- Kool toimis 96 aastat ja selle aja jooksul töötas koolis 43 õpetajat.

- 1933./34. a õpilasi koolis 91 ja kaks klassi- komplekti. Õppeedukus 84%.

- 1940./41. a 84 õpilast, kolm klassikomplekti. Õppeedukus 73%.

- 1944./45. a muudeti Mädapea kool mittetäielikuks keskkooliks. 42 õpilast ja õppeedukus 42,8%.

- 1947./48. a 70 õpilast ja õppeedukus 87%.

- 1950./51. a 47 õpilast ja õppeedukus 60%.

- Kool reorganiseeriti 4-klassiliseks.

- 1958./59. a 26 õpilast ja õppeedukus 92,39%.

- Kolhoosi poolt suurel vahetunnil soe söök.

- 1964./65. a 15 õpilast.

- 14. mail 1965. a suleti Mädapea Algkool ja vara läks üle Karitsa koolile. Sügisel oleks õpilaste arv olnud 23.

Kirja pannud Mädapea ja Karitsa kooli endine õpilane Anne Pilipenko omaaegse Mädapea algkooli viimase juhataja Erna Lõuni andmete ja ülestähenduste põhjal 1982. a sügiskuul.

Endiste Mädapea ja Karitsa koolides käinute KOKKUTULEK 5. juunil kell 12 Karitsal.

Täpsem info Karitsakool100@gmail.com Viljapuuaija talu, Karitsa küla Rakvere vald 44403 tel 527 1668 Katrin Reisberg

Kokkusaamise toimumine sõltub riigis seatud piirangutest.

MIDA TEEME

Tere, kevad!

SIRJE REBANE
kaaskirjutaja

“Kevad on jahe aasta-aeg, mis on väljendunud eriti selgelt parasvöötmes, vähem lähistroopikas ja arktistel aladel. Kevadele on iseloomulikud õhutem-

peratuuri kasv, maapinnal sulab lumi ja veekogudel jää. Kevade algust arvestatakse kas maa liikumise järgi, ilma soojenemise või muutuste järgi looduses.” Sellise tõlgenduse annab käesolevale aastaajale Vikipeedia, lisades veel, et kliimaatilist eristatakse kevadtalv ehk eelkevadet, mis algab ajast, kui lumi hakkab jõudsalt sulama ja märgib ka aega pärast lume sulamist, kui talvine ilm ajutiselt tagasi tuleb. Varakevadet, mis algab ajast, kui maapind on lumest vabanenud ning päriskevadet ehk lihtsalt kevadet. Päris kevadel peaks ööpäeva keskmine õhutemperatuur püsima vahemikus 5–13 kraadi.

Astronoomilise kevade alguse puhul, mis oli teatavasti 20. märtsil kell 11.37, tegin väikese küsitlusringi valla kaheksas kandis, et uurida erinevate inimeste kevadmõt-

VELTSI KANT JA PÄIDE

FOTOD: SIIRI KOHVER

Siin teen tegelikult lausa pikema “peatuse”, et lunastada vana võlg sealsete elanike ees ja anda vallarahvale teada, et just Päide valla kaunid koduaiad ehivad Rakvere valla 2021. aasta kalendrit, mille sissejuhatuses öeldakse nii: „Päide küla on Rakvere valla üks huvitavamaid külasid, mis on tekkinud endisesse Rakvere linna lähedasse suvilapiirkonda. Tegemist on looduskauni kohaga Selja jõe ääres. Väikesed aianduskruunid lumuvad imekaunite ja südamega loodud kujutistega. Piirkonda iseloomustavad traditsioonilised köögiviljaaiad, mis on muudetud dekoratiivseteks ja teenivad kolme eesmärgi – nuumavad nii silma kui kõhtu ning pakuvad võimalust privaatsetl puhata. Lopsakad metsa-aiad on sellele piirkonnale iseloomulikud, silma torkavad ka stiilsed turbaaiad, kiviktaimlad ning samuti modernne lähenemine aiakujundusele.”

Tõepoolest, kui kalender lahti lüüa, jõuame hopsti, **Signe ja Siiri Kohveri** kodusesse paradiisi, mille märksõnadeks on õiterohkus, liigirikkus ja värvikirevus kevadest sügiseni.

Alanud kevadet näeb Siiri järgmiselt: „Päide kevad on üldiselt väga vesine, aga lootusrikas. Küla ärkab talvunest ja signat saginat jagub igasse aeda. Kes kõpitseb maja kallal, kes seab sammud juba kasvuhoonesse, kes

FOTO: JANEK LAANEMÄE

vaatab üle talvekahjustused lillepeenras, paneb kirja uuendamist vajavad sordid ja kes tunneb grillilõhna keskel lihtsalt tärkavast kevadest rõõmu. Hoo saab taaskord sisse naabrite vaheline tihe suhtlus – jagatakse talviseid muljeid, räägitakse vahepeal toimunust, jagatakse aiandusnippe, vahetatakse seemnesorte. Mina olen Päide suvitaja juba 17 aastat, kuid suvitusperiood venib aasta aastalt aina pikemaks. Nii kui kuldnokad on pesakasti pugunud, on õige aeg suvitusperioodiga algust teha ning kui sügistuuled juba akna taga tugevalt puhuvad, on jälle õige aeg lahkuda. Siin on hea elada. Sa elad justkui linnas, aga samas elad maal. Kõik on käe jala juures ja jalutuskaugusel.

Talvel valitseb külas rahu ja vaikus. Värvikirevad aiad ja istutusaiad on mattunud lume alla. Kevade saabudes lisavad värve ja toone saabuvad suvitajad ja lume alt sulavad aiad. Ja tänavanimed on meil terved ja töökad nagu inimesedki: Põllu, Niidu, Metsa, Mesilane, Sipelgas. Püsielanikke on väga palju ja aasta aastalt nende hulk kasvab. Paljud noored pered teevad suvilatest majad ja asuvad aastaringselt elama.”

Kalendrilehti aprillikuusse keerates tervitab meid aga **Albiina ja Uno Soomi** koduaed, mis nende sõnul pakub silmailu, hingerahu ja õnnehormooni. Sestap on õigel kohal ka Albiina poolt väljapakutud George Moore mõtetetera „Inimene rändab läbi kogu maailma, otsides seda, mida hing ihaldab ja leiab selle lõpuks oma koju jõudes”.

„Päide maja on meie kodu,” kinnitab perenaine. „Maja ehituse algus jääb aastasse 1975, aga meie omaks sai ta 1999. aastal. Eriliseks on see, et Päide on linna lähedal, vaikne ja minule kaunis koht.” Veel lisab ta, et kevad ja aiatööd on loomulikult oodatud aasta-aeg. „Pensionärile on suureks lisaks, kui saad oma aiast kartuli, porgandi, kaalika, peedi, tomatid, kurgid, kõrvitsad, maitsetaimed, õunad, marjad” Rõõmu tunneb pere veel päriselt enda kujundatud koduaiast. „Armastan lilli, ilupõõsaid, hooldatud muru ja mugavaid puhkepaiku. Maal on hea elada!”

Ka kevadega on Albiinal oma kogemus. „Pean tõdema, selle aasta kevad oma kevadmärkidega algas naistepäeva hommikul, kui Päidesse ilmusid kuldnokad. See päev oli eriline ja imeline, sest kevadekuulutajaid oli elektritraadil umbes 30 ringis. Söötisime ja jälgisime neid. Kolme päeva pärast tuli külm ja nad lahkusid meilt. Abikaasa tegi neile pesakastid ja ootame neid uuesti.

Kuna esimesel kevadpäeval kevade märki koduaias veel ei olnud, otsustasime teha väljasõidu ja minna kevadet otsima. Päev oli külm, tuuline ja mitte meeldiv. Otsustasime minna Kohtla-Järvele ja Valaste juga vaatama. Nägime Valastel imelist looduse imet, mida saab jäädvustada ainult südames ja fotol.”

LASILA KANT, Levala ja Mare Algepus

FOTOD: MARE ALEPUS

Kevad on Levalas alati väga oodatud. See annab võimaluse kogu küla puhtaks lüüa ning meie külaplatsile elu sisse puhuda. Tänavu on kevad erilise tähendusega, sest loodame, et see aitab ka pandeemiast lahti saada. Kindlasti ka seepärast, et õues on igal juhul võimalik kokku saada. Ise ootan väga näppude mulda saamist. Ah, et miks? Eks see on närve rahustav ja samas toidulaua rikastamiseks ning ilu loomiseks. Kevadised lemmiklilled on märtsi- ja maikellukesed. Hiljem nartsissid, tulbid. Ühel õigel kevadpäeval ootaks ikka päikesepaistet ning linnulaulu siin metsaserval.

FOTO: SIRJE REBANE

VAEKÜLA KANT, Vaeküla ja Tanja Sõtšova

Meie külakeses näitab talv kevadele hambaid! Jäätunud lumi ei taha ära minna ning ei lase loodusel ärgata. Olemine on kuidagi nukker, vaikne ja tuuline.

Üksik poiss ootab oma sõpru õue, kuid tundub, et sõbrad ei ole veel valmis möllama. Olenemata ilmadest on külas elavad lapsed ikka kokku saanud ja õuemänge mänginud. Ikka kuulen neid, kui hüüavad 2+2, kurb!

Kõik on ootusest väsinud! Suur rõõm oleks, kui maa ärkaks ja vanem põlvkond saaks aiamaadele toimetama. See tooks veidike rõõmu meie toimekatele aiapidajatele. Mõni käib juba aias lund pööramas, et too kiiremini ära sulaks. Eks siis alga kõigepealt korrastus ja kevadtööd.

Nii kummaline tunne on, inimestel oleks nagu kumm küljes. Tunned kohe, et kõik tahaksid välja, toimetama, koos tegutsema. Ollakse isegi nagu on ühe jalaga kodudest väljas, aga siis mingi jõud tõmbab nad kodustesse pesadesse tagasi. Eks see ole hirm ja ebakindlus seoses riigis valitseva olukorraga.

UHTNA KANT Sämi-Tagaküla ja Janne Laanemäe

FOTOD: JANEK LAANEMÄE

Esimesed kevade märgid on alati olnud maja lõunapool-sel küljel. Lumikellukesed tulevad vapralt ja järjekindlalt kevadet kuulutama. Sämi-Tagakülas tähendab kevad ikka ühist talveunest ärkamist ja kevadiste aiatöödega alustamist. Viljapuud vajavad lõikamist, lumest ja selle

rookimisest tekitatud vead parandamist. Kevad aga toob rõõmu ja energiat. Päevad on järjest pikemad, päikese paitus iga päevaga soojem. Saab jälle minna metsa alla jalutama. Vaadata looduse märke, mis viitavad uuele algusele. Pungad puudel kasvavad tundidega suuremaks, linnulaul läheb valjemaks. On märgata talveunest ärrganud karude jälgi. Neid käin ikka iga aasta kohe otsimas, tekitab alati sellise põnevustunde, et kas leiad ja kui värsked võiks olla. Kevadel on kohe see oma tunne ja lõhn, mida teiste aastaaegade tulekul nii selgelt ei suuda eristada.

UBJA KANT – Ubjä ja Merli Tammemägi

Ubjä kevad peidab ennast kaseokstes ja lumelaikudes, aga ...

... kaevurid ei maga.

FOTOD: SIRJE REBANE

Niikaua kui puudel lehti pole, tundub ka Ubjä kevad kõle ja taustaks on vaid hakkide ja vareste kisa. Mulle meeldib igakevadine „küla ärkamine“. Kui maikuuks õuealade koristused ja aiamaadel siblimised tehtud, on meie Ubjä küla nii ilus ja värskel! Aga praegu on aiamaadel vaikus. Maa puhkab veel lumevaiba all ning osasid külaelanikke pole ammu näinud. Igatsus on tekkinud nii kevadsoojuse kui ka lihtsalt teretuttavate nägemise järele. Kuid seda olen küll märganud, et usinate taimekasvatajate taimed juba sirguvad aknalaudadel. Praktiline töö on ju vahva – võtad kätte, teed ära ja enesetunne on suurepärase!

Kuna õueasjad veel ootavad oma aega tegelen rohkem tubaste tegemistega. Ja et ma pole mingi käed rüpes istuja, sest toimetamist on alati, on põhirõhk praegu uute projektide kirjutamisel, mis peaks tooma külasse rohkem vabaaja veetmis võimalusi. Lisaks soovin sel aastal panustada sellesse tegevusse, mis aitaks inimestel vaimselt taastuda ja ennast hästi tunda ning luua külas kauneid puhkekohti, kus saaks võtta aja maha, olla oma mõtete meelevallas ja lihtsalt unistada.

SÕMERU KANT Maia Simkin

Maia Simkini arvates peidab Sõmeru kandi kevad ennast ilmselt samamood nagu teisteski kohtades seemnepakkidesse ja aknalauale. Õues pole praegu peale kevade ootamise midagi veel teha, sest kõik on alles lumine. Kevadtervituseks või siis talvega hüvastijätuks istutasime Sõmerul veel unehõlmas olevaid puid. Pärnad oleks muidu lihtsalt uuele ringtee ehitusele jalgu jäänud, aga kuna puud on Sõmeru inimeste enda istutatud ja igaga neist kaasneb omaette lugu, pidasime vajalikuks neile uus koht leida. Loodame väga, et puud ei saagi aru, et nad teises kohas on ja kasvavad kenasti edasi ning Sõmeru välja ehib tulevikus kena pärnaallee. Sama saatus, see tähendab uus kasvukoht ootab ees ka ringristmiku läheduses olevaid tammesid, ainult et nende uueks kodupaigaks saab olema Uhtna.

FOTO: SIRJE REBANE

ARKNA KANT – Arkna ja Reet Mölder

Arkna kandi kevade leian Möldereri pere lumikellukeste ja lumeroosipuhmaste keskelt, kuid kuuldavasti jagub seda näpuotsaga juba ka endise aiandi sõstrapõõsaste vahele, õunapuukstesse ning erinevatesse kasvuhoonetessegi. Eks paljudes kodudes oota kasvukastide taimed aknalauale või mõnes muus valgemas ja soojemas kohas oma aega ning õiget kasvukohta. Loomulikult ootab Reetki kevadist päikest ja kestvaid soojakraade, aga midagi tavatut ta praegustes kevadilmades ei näe. „Ikkagi märts alles ja ongi hea, et päeval soojendab ja öösel külmetab, saabki maapind rohkem niiskust koguda ja kui päris kasvuaeg pihta hakkab, on taimedel kõik vajalik olemas. Ja tihased laulavad küll juba kevadiselt,“ nendib Reet. Koeraga jalutuskäike tehes on kevadet leitud ka põllult lumelaikude vahelt ja jõekaldalt, kuigi veetase on juba isegi langenud.

Tegelikult oli Arkna justkui teelahkmel – vaatad vasakule, peaaegu puhas plats, vaatad paremale – korralikud hanged.

FOTOD: MARIKA VARTLA

LEPNA KANT – Mädapea ja Marika Vartla

Mädapea kollektsooniaed alustas esimest kevadpäeva väikese pidulikkusega, kuna pojengide kollektsooni jättis selja taha numbriga 1500. See tähendab, et aias on rohkem kui 1500 erinevat pojengisorti. Sellega jõudsimme Euroopa kolme suurema kollektsooni hulka nii, et arenguruumi veel on!

Floksid alles magavad paksu lumevaiba all.

Meie tegevustes on uus see, et „raiusime akna Aasiasse“ – aasta lõpul jõudsid kohale esimesed uued rohtsed (*Paeonia lactiflora*) pojengid Hiinast, pojengide kodumaalt. Jaanuaris tuli teine saadetis, 40 erinevat puispojengi (*Paeonia suffruticosa*). Ja nüüd märtsis ootame kõige tähtsamat saadetist – puispojenge (*Paeonia rockii*), mis on nii külma- kui põuakindlad. Kuna need taluvad kuni 38 külmakraadi ja on erinevatel muldadel kergesti kohanevad, annab see võimaluse pojenge laialdasemalt istutada. Kõik need Hiina imed on juba pottides ja müügis. Pilte näeb meie floksiaed.ee kodulehel.

Selle aasta lillepäevad hajutame pikemale perioodile, et ühel päeval suuremad kogunemised ära hoida, aga jälgige reklaami ja alati võib helistada.

Kolmas suurem uudis on, et jätkub töö Eesti teise pojengiraamatu-kataloogi tegemisel, mis peaks jõuludeks trükist tulema. Tahtsime Sulev Savisaarega küll varem jõuda, aga polnud võimalik eelmisel suvel Euroopa teistes pojengiaedades käia, et rohkemat pildimaterjali hankida. Raamatus on kõik kirjeldatud sordid koos pildiga.

Aga kevad tuleb, sest arvukad linnud korraldavad kontserte, mis hingele kosutust pakub. Kuuleme loodushääli ja oleme õnnelikud.

Heategevuslik kõrvitsaralli

SÕMERU ALEVIKU
TERVISERAJAL
15.10.2021

Seemned mulda ja sügisel rallile!

VALD TÄIS VABADUST JA VOIMALUSI

Suurüritused

29.05 Maaelufestival Sõmerul
"Kirju liblika kevad"
20.06 4. Rakvere Valla Suvejooks
19.08 Vaba Rahva Tants
28.- 29.08 Jalgrattamatk
"Kirju liblika suvi"
25.09 Maal elamise päev
02.10 Seiklusorienteerumine
"Kirju liblika sügis"

jälgi reklaami valla kodulehelt
www.rakverevald.ee
või
Rakvere valla Fb

Aastaid kui helmeid on liigitud paela, kõigile kandmiseks pandud nad kaela. Olgu sul tervist ja tugevust veel, et kaelas ei tunneks sa aastate keed.

Õnnitleme aprillikuu juubilare ja sünnipäevalisi

94. sünnipäeval
SILVI SOONE Lepna

90. sünnipäeval
MARSELLA SEEP Sõmeru

89. sünnipäeval
ZINAIDA LAANEMETS Rahkla
AINO VARMO Sämi-Tagaküla

87. sünnipäeval
LEIDA MURAKAS Sõmeru
MAIMU ILVES Sõmeru
MALLE KASENDI Lepna

86. sünnipäeval
OLGA HÄÄLME Roodevälja
LAINE ROKK Arkna
LOREIDA VILLA Näpi
ASTISÜTT Kohala

85. sünnipäeval
HELJU SÄKK Eesküla
VAIKE HEILE Päide
VALDEK ÕIS Tõrma
AINO ASSMANN Katela
LINDA SEPP Muru
HELJU-ALIIS VIITA Tõrremäe

84. sünnipäeval
EVALD HEILE Päide
GALINA VIDRIGSMANN Lepna
HELJU LIIVAMÄE Kohala-Eesküla
ELLE-MALL VIKHOLM Soosaluse

83. sünnipäeval
ILMARAHSE Lepna

82. sünnipäeval
NIKOLAI LAPPALAINEN Tõrma
ENE GORLATŠ Ubja
VAIKE ANGA Näpi
LINDA KANGUR Lasila

81. sünnipäeval
ELLA PAIST Näpi

80. sünnipäeval
VERA NAGOVITSINA Kloodi
SIRJE RÄTSEP Näpi
JUHAN KEIVABU Uhtna
ALEVTINA FEDOROVA Lepna
ANTONIDA POLUKHINA Ussimäe

75. sünnipäeval
URSULA TAMM Ubja

70. sünnipäeval
MÄTI KALJUVEER Kõrgemäe
ENE KÜBAR Näpi
REET AIT Ubja
MARJELAIN Sõmeru
TÄTJANA OLENINA Papiaru
ENN PALM Tõrremäe

Riiklik pilootprojekt avab rohkematele inimestele võimaluse soetada abivahendeid soodushinnaga

Käesoleva aasta esimeses pooles on avatud sotsiaalkindlustusameti ja sotsiaalministeeriumi pilootprojekt, mille raames saavad riigipoolse soodustusega abivahendeid ka ilma töövõime languse ja puudeta tööealised inimesed. Soodustuse kasutamiseks on vaja arsti või spetsialisti poolt väljastatud abivahendi tõendit. 30. juunini kestva abivahendite pilootprojektiga ja selle raames laiendatud soodustingimuste võimalusega soovivad sotsiaalkindlustusamet ja sotsiaalministeerium selgitada välja, kui suur on tegelik vajadus abivahendite järele nende tööealiste inimeste seas, kellel ei ole tuvastatud puuet või töövõime langust. Nii ongi pilootprojekti esimeste kuude jooksul jõudnud abivahendikeskustesse huvilised, kes on saanud osta või üürida vajalikke vahendeid soodushinnaga või uurinud uute võimaluste kohta lisainfot. "Riiklik soodustus võimaldab vajalikke abivahendeid kohati täishinnast koguni 90

protsenti soodsamalt soetada, misparast on huvi tööealiste seas selle võimaluse vastu täiesti olemas," kirjeldas Tallinnas Mustamäe teel asuva Invaru abivahendikeskuse klienditeenindaja Kristi Vaiga, kelle sõnul on esimese kuu jooksul projekti raames soodustusega soetatud või üüritud näiteks karke, keppe või potikõrgendusi. Soodustingimustel saab pilootprojekti raames soetada kõiki abivahendeid, mis on seni olnud riiklikult kompenseeritavate abivahendite valikus – olgu nendeks liikumisabivahendid, mähkmed ja sidemed või abivahendid tualeti- ja pesemistoiminguteks. Sealhulgas kehtib laiendatud soodustus nii väljaostmiseks kui ka üürimiseks mõeldud abivahenditele. "Näiteks kui varem sai täisealine inimene osta või üürida vajalikke vahendeid soodushinnaga või uurinud uute võimaluste kohta lisainfot. "Riiklik soodustus võimaldab vajalikke abivahendeid kohati täishinnast koguni 90

hinnaga ja see on kindlasti oluline rahaline võit," toob Vaiga näite ja lisab, et abivahendi lühiajalise kasutamise korral on mõistlik eelistada üürimist. "Ka ootamatu haigestumise ja haiguslehele jäämise puhul on pikalt voodirežiimil viibimisel elektriliselt juhitava voodi või väiksemate olmeabivahendite nagu haaratsi soetamine soodustusega kordades taskukohasem." Sarnase võrdluse toob Vaiga ka uriinipidamatustoodete kohta, mille puhul saab tõendi alusel täiskasvanute mähkmeid ja sidemeid soetada vajaliku potitooli või tugi-raami vaid täishinnaga, siis nüüd võib ta need projekti jooksul saada näiteks kuni 80-protsendise soodus-

Vaiga pidada nõu perearstiga, kes ühtlasi saab ka abivahenditõendi väljastada. Trauma korral saab aga tõendi EMO-st ehk erakorralise meditsiini osakonnast kohe kaasa küsida. Küll aga tuleb abivahendikeskuse klienditeenindaja meelde, et abivahendi soetamiseks tuleb lisaks paberil või digiallkirjastatud abivahenditõendile võtta kaasa ka isikut tõendav dokument. Invaru abivahendikeskus on liikumiserivajadustega inimeste abivahendite spetsialiseerunud valdkonna suurim ekspert Eestis. Meile lähim teeninduspunkt asub Rakveres Laada 6b.

Taas tunde lööb aegade kell, alles jääb mälestus kaunis ja hell.

Mälestame

PJOTR GVOZDETSKI	31.08.1948–10.03.2021	Koovälja
VAMBO TALI	23.12.1948–09.03.2021	Tõrremäe
ELLA HÖÖVEL	10.07.1931–28.02.2021	Arkna
ILME KÕUE	05.02.1938–10.03.2021	Tõrremäe
HELJA TIINAS	03.06.1928–15.03.2021	Varudi-Vanaküla

AJAKESKUS WITTENSTEIN KUTSUB
23. APRILLIL
JÜRIÖÖ MÄRGUTULED 2021
www.juriöömärgutuled.ee
Süüta 23. aprillil koduhoovis märgutuli ja näita, et Eestimaa küla elab! Märgi oma tulekoht kaardile
www.juriöömärgutuled.ee